

از منظر نماگرهای آینده نگر

اقتصاد ایران در سال ۸۲

دکتر رؤیا طباطبایی یزدی
فردریک ملک

مقدمه

موردنظر خود استفاده می کنند. همچنین باتوجه به ساختار ویژه کشورها می توان در برخی از نماگرها تغییرات لازم را ملحوظ داشت و یا نماگرهای مناسب تری را معرفی نمود تا شناخت بهتری از وضعیت فعلی اقتصاد و پیش بینی وضعیت آینده اقتصاد به دست آورد.

تولید ناخالص داخلی (GDP) یکی از بهترین نماگرها برای تعیین وضعیت اقتصاد در مجموع است؛ ولی انتشار ارقام قطعی تولید ناخالص داخلی بیش از یک سال به طول می انجامد. در واقع کسی اساساً نمی داند که در مقطع کنونی اقتصاد در چه وضعیتی قرار دارد. با توسل به

1. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)

نماگرهای ادوار تجاری در سه دسته نماگرهای آینده نگر، همزمان و گذشته نگر بر مبنای تئوری ادوار تجاری در دهه ۱۹۸۰ توسط کشورهای OECD توسعه داده شده است. این نماگرها، نماگرهایی هستند که با ادوار تجاری (اقتصادی) در اقتصاد ارتباط معنی داری دارند. در حال حاضر از ۱۱ نماگر آینده نگر، ۴ نماگر همزمان و ۷ نماگر گذشته نگر به عنوان مهم ترین نماگرهای ادوار تجاری در ادبیات موضوع تحقیق نام برده می شود. از آنجایی که در بسیاری از کشورهای دنیا به ویژه کشورهای در حال توسعه، دستیابی به تمامی این نماگرها مقدور نیست، این کشورها از تعداد محدودتری از نماگرها برای اهداف

نماگرها و شاخصهای ترکیبی آینده نگر می توان شناختی از وضعیت موجود اقتصاد و پیش بینی وضعیت آینده به دست آورد. استفاده از نماگرهای آینده نگر و شاخصهای ترکیبی آینده نگر برای پیش بینی وضعیت آینده اقتصادی نسبت به دیگر روشهای پیش بینی، از این مزیت برخوردار است که این روش بر مبنای آمار و اطلاعات واقعی که خود سازنده و یا تأثیرگذار بر تولید ناخالص داخلی (و به طور کلی فعالیتهای اقتصادی) می باشند و نقاط برگشت آن عموماً قبل از نقاط برگشت در دوره های رونق و رکود اقتصادی است، صورت می پذیرد و نه پیش بینی روند متغیر مورد نظر بر اساس آمار و اطلاعات قبلی آن.

مؤلفه های شاخص ترکیبی آینده نگر

با توجه به امکانات آماری و اطلاعاتی در ایران و با توجه به ساختار اقتصادی ایران، از ۵ نماگر آینده نگر ۱- نقدینگی (M_2) به قیمت ثابت، ۲- قیمت نفت، ۳- شاخص قیمت سهام، ۴- تعداد پروانه های ساختمانی صادره برای واحدهای مسکونی و ۵- شاخص انتظارات مصرف کننده، برای محاسبه شاخص ترکیبی آینده نگر استفاده شده است. اطلاعات مربوط به هر یک از این نماگرها به صورت ماهانه در دسترس می باشد و شاخص ترکیبی آینده نگر به صورت ماهانه^۲

۲. در گذشته، شاخص ترکیبی آینده نگر هم به صورت فصلی (با ۵ مؤلفه) و هم به صورت ماهانه (با سه مؤلفه) محاسبه می شد. از آنجایی که این شاخص، حدود یک سال آینده را پیش بینی می کند، محاسبه شاخص به صورت فصلی از نظر زمانی با تأخیر انجام می گرفت و مطلوبیت شاخص کاهش می یافت، ولی با توجه به اینکه اخیراً اطلاعات آماری بیشتری به طور ماهانه در مورد نماگرهای آینده نگر در دسترس قرار گرفته است، از این پس شاخص ترکیبی آینده نگر فقط به صورت ماهانه محاسبه می شود.

در پژوهش حاضر ابتدا به معرفی نماگرهای آینده نگر و شاخص ترکیبی آینده نگر پرداخته می شود و سپس نتایج محاسبات مربوط به نماگرهای آینده نگر و شاخص ترکیبی آینده نگر، ارائه می گردد و سپس بر مبنای نتایج ۱۲ ماه سال ۱۳۸۱ در مورد حرکت کلی اقتصاد در سال ۱۳۸۲ پیش بینی می گردد (توضیح اینکه بر اساس محاسبات انجام شده، آینده نگر شاخص ترکیبی آینده نگر در حدود ۹ تا ۱۲ ماه می باشد).

نماگرهای آینده نگر و شاخص ترکیبی آینده نگر

نماگرهای آینده نگر، نماگرهایی هستند که از پیش دوره های رونق و رکود و نقاط برگشت حرکت کلی اقتصاد را از پیش، پیش بینی

محاسبه می شود.

در ذیل توضیحاتی در مورد هر یک از این نماگرها به عنوان نماگرهای آینده نگر در اقتصاد ایران ارائه می گردد.

۱- نقدینگی - رشد نقدینگی بیش از نرخ تورم می تواند منتج به بسط (رونق) اقتصادی در آینده (کوتاه مدت) گردد. اگر چنانچه رشد نقدینگی

کمتر از نرخ تورم باشد، می تواند منجر به رکود در اقتصاد گردد. به این دلیل از این نماگر در ادبیات موضوع تحقیق به عنوان نماگر آینده نگر استفاده می شود.

۲- قیمت نفت- از آنجایی که در اقتصاد ایران تغییرات قیمت نفت یک عامل مهم در پدید آمدن دوره های رونق و رکود اقتصاد ملی می باشد و اثرگذاری آن با وقفه (کوتاه مدت) در آینده اقتصاد صورت می پذیرد، از این نماگر به عنوان یک نماگر آینده نگر استفاده می گردد.

۳- قیمت سهام- تغییرات قیمت سهام به عنوان یک علامت دهنده برای وضعیت آینده اقتصاد مورد نظر می باشد. افزایش یا کاهش شاخص قیمت سهام هم منعکس کننده انگیزه سرمایه گذاران و هم منعکس کننده حرکت نرخ بهره می باشد که می تواند در آینده (کوتاه مدت) بر اقتصاد کشور تأثیرگذار باشد. به این دلیل از این نماگر به عنوان نماگر آینده نگر استفاده شده است.

۴- تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای واحدهای مسکونی - تعداد پروانه های

ساختمانی صادر شده برای واحدهای مسکونی می تواند به عنوان یک نماگر آینده نگر در مورد فعالیتهای ساختمانی در آینده (کوتاه مدت) مورد استفاده قرار گیرد. از طرف دیگر، فعالیتهای ساختمانی خود یک فعالیت اقتصادی پیشگام در حرکت دادن انواع دیگر فعالیتهای اقتصادی می باشد.

۵- شاخص انتظارات مصرف کننده - این شاخص بر مبنای نظرسنجی از خانوارها در مورد وضع اقتصادی خانوار و وضع اقتصادی کشور (در یک سال آینده) محاسبه می شود. تغییرات این شاخص می تواند نشان دهنده تغییر در تصمیم گیریهای افراد در سرمایه گذاری، پس انداز،... و به طور کلی کاهش یا افزایش فعالیت اقتصادی آنها در آینده نزدیک باشد.

لازم به توضیح است که در آینده «تعداد بیکاران» نیز به عنوان یک نماگر آینده نگر در محاسبات مربوط به شاخص ترکیبی آینده نگر استفاده می شود. افزایش و یا کاهش تعداد بیکاران می تواند به عنوان یک عامل تأثیرگذار در حرکت کلی اقتصاد در آینده، حائز اهمیت باشد.

محاسبه و نتایج شاخص ترکیبی آینده نگر چشم انداز ۸۲

همان طور که قبلاً اشاره شد، شاخص ترکیبی آینده نگر، ترکیبی از نماگرهای آینده نگر است. شاخص ترکیبی آینده نگر، از ترکیب تغییرات

متغیر تعداد پروانه های ساختمانی صادره برای واحدهای مسکونی به میزان ۶۷/۷۲ درصد کاهش داشت. این کاهش شدید باعث شد که شاخص ترکیبی آینده نگر به میزان ۱۷۳۱ واحد کاهش داشته باشد. لازم به توضیح است که در فروردین ماه معمولاً تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده به نسبت ماه قبل از آن کاهش شدید می یابد و یا بالعکس در اردیبهشت ماه به نسبت فروردین ماه افزایش شدید پیدا می کند.

در اردیبهشت ماه سه متغیر نقدینگی، قیمت سهام و تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده،

۳. این شاخص بر مبنای متوسط مجموع تغییرات مؤلفه های تشکیل دهنده آن، محاسبه شده است. در گذشته، برای محاسبه مجموع تغییرات مؤلفه ها (نماگرها) از روش متوسط موزون استفاده می شد. بدین ترتیب که وزن هر مؤلفه با توجه به پراکندگی تغییرات هر مؤلفه و با استفاده از دیگر شاخصها (شاخصهای هم زمان) به دست می آمد (راهبرد شماره ۲۲). بر مبنای مطالعاتی که صورت گرفته است، برای محاسبه شاخص ترکیبی آینده نگر در ایران ضرورتی به اعمال وزن برای تغییرات شاخصهای هر نماگر دیده نشد. بدین معنی که پس از حذف وزن مؤلفه ها (وزن یکسان برای هر مؤلفه) و مقایسه آن با شاخصی که بر مبنای تغییرات موزون مؤلفه ها محاسبه شده است، مشاهده گردید که روند تغییرات و حرکت کلی شاخص ترکیبی آینده نگر در دو حالت (با وزن متفاوت و وزن یکسان) به میزان بسیار زیادی به هم نزدیک می باشد که نشان دهنده این است که تغییرات متغیرها دارای روند تقریباً یکسانی می باشد. ضمناً اخیراً سازمان بین المللی OECD و برخی دیگر از کشورها، متوسط تغییرات نماگرها را بر اساس میانگین ساده تغییرات محاسبه می نمایند و هیچ وزنی به تغییرات نماگرها نمی دهند. با توجه به موارد فوق الذکر تصمیم گرفته شد از این پس شاخص ترکیبی آینده نگر با ترکیب شاخصهای فردی هر یک از مؤلفه ها و با وزن یکسان محاسبه شود. همچنان که در بالا توضیح داده شده است، روند تغییرات این شاخص با روش جدید (وزن یکسان) با روند تغییرات آن با روش قدیم (با وزن متفاوت) یکسان است، در نتیجه کلیه نتیجه گیریها و تجزیه و تحلیل های انجام شده بر مبنای شاخص ترکیبی آینده نگر قبلی همچنان از اعتبار و دقت کافی برخوردار است.

هر نماگر در هر ماه با وزن یکسان^۳ به دست آمده است.

گفتیم که شاخص ترکیبی آینده نگر از پنج مؤلفه ۱- نقدینگی (M۲) به قیمتهای ثابت (تعدیل شده باتورم)، ۲- قیمت نفت، ۳- شاخص قیمت سهام، ۴- تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای واحدهای مسکونی و ۵- شاخص انتظارات مصرف کننده، تشکیل شده است. اطلاعات مربوط به هر یک از این نماگرها به صورت ماهانه در دسترس می باشد و شاخص ترکیبی آینده نگر به صورت ماهانه محاسبه شده است.

در جدول شماره ۱، ستونهای ۴، ۶، ۸، ۱۰ و ۱۲ به ترتیب تغییرات ماهانه نماگرهای: نقدینگی (به قیمت ثابت)، نفت، سهام، تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای واحدهای مسکونی و شاخص انتظارات مصرف کننده را نشان می دهد. ستون ۱۳، مجموع تغییرات این نماگرها را به صورت ماهانه نشان می دهد (تا قبل از سال ۱۳۸۱، مجموع تغییرات بر مبنای سه مؤلفه به دست می آمد ولی از ابتدای سال ۱۳۸۱ با ۵ مؤلفه محاسبه می شود). ستون آخر (ستون ۱۴)، شاخص ترکیبی آینده نگر به صورت تجمعی و بر مبنای سال پایه ۱۰۰=۱۳۷۰ محاسبه شده است. نتایج حاصل از ابتدای سال ۱۳۸۱ به صورت ماهانه به شرح ذیل می باشد:

در فروردین ماه، سه متغیر نقدینگی، قیمت نفت و قیمت سهام به ترتیب به میزان ۵/۵۴ درصد، ۱۶/۵۷ درصد و ۵/۳۶ درصد افزایش داشتند و

جدول شماره (۱) - شاخص ترکیبی آینده‌نگر

ستون ۱	ستون ۲	ستون ۳	ستون ۴	ستون ۵	ستون ۶	ستون ۷	ستون ۸	ستون ۹	ستون ۱۰	ستون ۱۱	ستون ۱۲	ستون ۱۳	ستون ۱۴
سال	مقدار	تغییرات (%)	تغییرات	تغییرات	تغییرات	تغییرات	تغییرات	تغییرات	تغییرات	تغییرات	تغییرات	تغییرات	تغییرات
۱۳۸۰	۷	۱۸/۳۳	۱۹/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۰/۲	-۰/۳۳							
۱۳۸۱	۸	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۲/۳۵							
۱۳۸۲	۹	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۸۳	۱۰	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۸۴	۱۱	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۸۵	۱۲	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۸۶	۱۳	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۸۷	۱۴	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۸۸	۱۵	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۸۹	۱۶	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۰	۱۷	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۱	۱۸	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۲	۱۹	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۳	۲۰	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۴	۲۱	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۵	۲۲	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۶	۲۳	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۷	۲۴	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۸	۲۵	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۳۹۹	۲۶	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۴۰۰	۲۷	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۴۰۱	۲۸	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۴۰۲	۲۹	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۴۰۳	۳۰	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۴۰۴	۳۱	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							
۱۴۰۵	۳۲	۱۸/۳۳	۱۸/۳۳	-۱۸/۳۱	۳۳۳/۰	۳/۳۳							

(۱) تغییرات شاخص هر کلیه سال از ابتدای سال تا پایان سال محاسبه شده است.

(۲) تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده برای واحدهای مسکونی در شهرهای مورد بررسی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

به ترتیب به میزان ۲/۹۳ درصد، ۴/۵۷ درصد و ۷/۷۰ واحد، دی ۷/۷۰ واحد، بهمن ۰/۱۹ واحد و اسفند ۴۹/۱۱ درصد افزایش داشتند و قیمت نفت ۵/۴۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. از این ماه تغییرات شاخص انتظارات مصرف‌کننده در محاسبه شاخص ترکیبی آینده‌نگر منظور شده است و این شاخص به اندازه ۷/۴۷ درصد کاهش نشان می‌دهد. در مجموع شاخص ترکیبی آینده‌نگر در این ماه ۸/۷۴ واحد افزایش داشته است. این افزایش عمدتاً ناشی از افزایش تعداد پروانه‌های ساختمانی صادره می‌باشد. شاخص ترکیبی آینده‌نگر در ماههای خرداد تا اسفند سال ۱۳۸۱ به ترتیب دارای تغییرات ذیل بوده است، خرداد ۱/۵۵- واحد، تیر ۳/۸۹ واحد، مرداد ۶/۶۲- واحد، شهریور ۲/۸۳ واحد، مهر ۱/۲۹ واحد، آبان ۳/۸۱- واحد، آذر ۲/۵۹-

واحد، دی ۷/۷۰ واحد، بهمن ۰/۱۹ واحد و اسفند ماه ۱۴/۴۸ واحد. از پنج مؤلفه تشکیل دهنده شاخص ترکیبی آینده‌نگر ۴ مؤلفه ۱- نقدینگی، ۲- قیمت نفت، ۳- قیمت سهام و ۴- تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده مؤلفه‌های کمی هستند و مؤلفه «شاخص انتظارات مصرف‌کننده» کیفی می‌باشد (شاخص به صورت کمی بر مبنای نتایج کیفی محاسبه شده است). تغییرات شاخص انتظارات مصرف‌کننده و تعداد پروانه‌های ساختمانی صادره در بیشتر ماههای سال ۱۳۸۱ منفی بوده‌اند و بیشترین تأثیر را در جلوگیری از افزایش شاخص ترکیبی آینده‌نگر داشته‌اند. تغییرات قیمت نفت، نقدینگی (تعديل شده با تورم) و قیمت سهام، بیشترین تأثیر را در رشد شاخص

ترکیبی آینده‌نگر داشته‌اند.

● چشم‌انداز ۸۲

از آنجایی که از ابتدای سال ۱۳۸۱ دو مؤلفه جدید: تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده (به صورت ماهیانه) و شاخص انتظارات مصرف‌کننده به سه مؤلفه قدیم اضافه شده است، برای مقایسه نتایج شاخص ترکیبی آینده‌نگر در سال ۸۱ با سال ۸۰ به دو روش می‌توان عمل نمود. چنانچه فقط سه مؤلفه نقدینگی به قیمت‌های ثابت، قیمت نفت و قیمت سهام را مورد نظر قرار دهیم انتظار می‌رود رشد اقتصادی در سال ۸۲ بیشتر از سال ۸۱ باشد، ولی در صورتی که برای مقایسه دو دوره ذکر شده، اطلاعات مربوط به شاخص ترکیبی آینده‌نگر را با وجود دو مؤلفه جدید از ابتدای سال ۸۱ در نظر بگیریم نمی‌توان پیش‌بینی دقیقی در این زمینه انجام داد، چراکه اطلاعات مربوط به این دو مؤلفه در سالهای قبل (به صورت ماهانه) در دسترس نبوده است. با این حال آنچه مسلم است این دو مؤلفه که از مؤلفه‌های بااهمیت در پیش‌بینی حرکت کلی اقتصاد در آینده می‌باشند، در سال ۱۳۸۱ در بیشتر موارد تغییرات منفی داشته‌اند و دارای مشارکت منفی در شاخص ترکیبی آینده‌نگر بوده‌اند.^۴

● مروری بر پیش‌بینیهای گذشته

اینک مروری داریم بر پیش‌بینیهای گذشته و درجه تحقق آنها:

۱- محاسبه شاخص ترکیبی آینده‌نگر در سال ۱۳۷۸ و بهبود وضعیت آن، نشان‌دهنده رشد بالاتر اقتصادی در سال ۱۳۷۹ نسبت به سال ۱۳۷۸ بود. عملکرد اقتصاد ایران، پیش‌بینی را تحقق بخشید. رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۷۸، ۷/۸ درصد و در سال ۱۳۷۹، ۵/۲ درصد بوده است (گزارش بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نماگرهای اقتصادی، سه ماهه دوم سال ۱۳۸۱). این پیش‌بینی در فصلنامه راهبرد، شماره ۲۲ (صفحه ۳۴۸) بیان شده بود.

۲- محاسبه شاخص ترکیبی آینده‌نگر در سال ۱۳۷۹ نشانگر بدتر شدن وضعیت آن نسبت به سال بعد از آن و نمایانگر کاهش رشد اقتصادی در سال ۱۳۸۰ نسبت به سال ۱۳۷۹ بود که با واقعیت اقتصاد ایران انطباق یافت. رشد اقتصادی در سال ۱۳۸۰، ۴/۷ درصد و در سال ۱۳۷۹، ۵/۲ درصد بوده است (گزارش بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نماگرهای اقتصادی، سه ماهه دوم سال ۱۳۸۱). این موضوع قبل از انتشار آمار رسمی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در فصلنامه راهبرد شماره ۲۰، صفحه ۳۵۷ و راهبرد شماره ۲۲، صفحه ۳۴۸، مطرح گردید.

۳- شایان ذکر است که هر پیش‌بینی از خصوصیت کلی پیش‌بینی‌ها برخوردار است و از قطعیت برخوردار نمی‌باشد، ولی فراموش

۴. در جدول ۱، اطلاعات تنها از ماه هفتم سال ۱۳۸۰ ارائه شده است در حالی که اطلاعات از ابتدای سال ۱۳۷۰ در اختیار می‌باشد.

۲- نمودار شماره ۲، روند شاخص ترکیبی آینده‌نگر را بر مبنای سال پایه $1370=100$ از ابتدای سال ۱۳۷۰ تا پایان سال ۱۳۸۱، نشان می‌دهد (ستون ۱۴ جدول ۱). پیش‌بینی دوره‌های رونق و رکود از طریق نمودار شماره ۲ نیز امکان‌پذیر است. بدین معنی که در مواقعی که این منحنی سیر نزولی دارد وضعیت رکود اقتصادی برای آینده اقتصاد پیش‌بینی می‌گردد و در مواقعی که این منحنی سیر صعودی دارد وضعیت رونق اقتصادی برای آینده انتظار می‌رود.

۵. تعاریف متفاوتی از رکود در ادبیات اقتصادی ارائه شده است. یکی از تعاریف رکود عبارت است از «دوره‌ای که کاهش معنی‌دار در چهار عامل تولید، درآمد، اشتغال و تجارت پیدا شود». این دوره معمولاً بین ۶ ماه تا یکسال است. برخی اقتصاددانان در رابطه با شاخصهای آینده‌نگر، کاهش پی‌درپی (بیش از سه دوره متوالی) تغییرات شاخص ترکیبی آینده‌نگر را به منزله رکود تلقی می‌نمایند. دیگر تعاریف پذیرفته شده از رکود اقتصادی، تفاوت معنی‌دار رشد بالفعل اقتصادی از رشد بالقوه اقتصادی می‌باشد.

نکنیم که این روش پیش‌بینی کوتاه‌مدت از مقبولیت بالایی در بین کشورها برخوردار بوده و بر همین اساس انجام می‌پذیرد.

• شرح دو نمودار

۱- نمودار شماره ۱، تغییرات ماهانه شاخص ترکیبی آینده‌نگر را از ابتدای سال ۱۳۷۰ تا پایان سال ۱۳۸۱ نشان می‌دهد (ستون ۱۳ جدول ۱). از این نمودار می‌توان دوره‌های رکود^۵ و رونق اقتصادی را ردیابی نمود و فاصله زمانی بین یک نقطه اوج رونق تا اوج رونق بعدی را ملاحظه نمود (با توجه به این نمودار این دوره برای اقتصاد ایران حدود ۴ تا ۵ سال می‌باشد). لازم به یادآوری می‌باشد با توجه به آینده‌نگری این شاخص، نقاط اوج و رکودی که در این نمودار دیده می‌شود حدود یک سال قبل از نقطه اوج و یا رکودی است که در حرکت اقتصادی به وجود می‌آید.

بین ۷ تا ۱۱ مؤلفه می‌باشد. این شاخص برای ۲۳ کشور عضو و گروه‌بندیهای مختلف از کشورها (در جدول شماره ۳، نام کشورها در گروه‌بندیهای مختلف آمده است) در ۷ گروه ۱- کل OECD، ۲- OECD اروپا، ۳- ۱۵ کشور اروپایی، ۴- منطقه اروپا، ۵- چهار کشور بزرگ اروپا، ۶- کشورهای گروه G7 و NAFTA، ۷- محاسبه شده است.

شاخص ترکیبی آینده‌نگر برای هر کشور از متوسط تغییرات (با وزن یکسان) نماگرهای آینده‌نگر در هر کشور به دست آمده است. در ترکیب کشورها در هر گروه، هر کشوری دارای وزنی (ضریب اهمیت) می‌باشد (در جدول شماره ۳ وزن هر کشور در هر گروه در داخل پراتز آورده شده است). این وزن با توجه به دو عامل تولید ناخالص داخلی (GDP) و برابری قدرت خرید (Purchasing Power Parity - PPP) بر پایه سال ۱۹۹۵ برآورد شده است.

چشم‌انداز اقتصاد کشورهای توسعه یافته (با توجه به نماگرهای آینده‌نگر)

مقدمه

شاخص ترکیبی آینده‌نگر توسط سازمان بین‌المللی OECD برای گروه‌های مختلف کشورهای OECD به گونه‌ای طراحی شده است که علامت زود هنگام جهت نشان دادن نقاط اوج رونق و اوج کساد بین دوره‌های انبساطی و انقباضی فعالیتهای اقتصادی را به دست دهد. این اطلاعات برای ۲۳ کشور عضو از سال ۱۹۸۰ محاسبه شده است. این شاخص بیشتر اطلاعات کیفی در مورد حرکت‌های اقتصادی را نشان می‌دهد تا اندازه‌گیریهای کمی، در نتیجه هدف این شاخص علامت‌دهی در مورد رشد اقتصادی به صورت «افزایش و یا کاهش» می‌باشد و نه لزوماً بیان دقیق مقادیر کمی. تعداد و نوع مؤلفه‌های تشکیل دهنده کشورهای عضو OECD تا حدی متفاوت می‌باشد و معمولاً

جدول شماره (۲) - روند شاخص ترکیبی آینده نگر

۲۰۰۳					۲۰۰۲								
May	Apr	Mar	Feb	Jan	Dec	Nov	Oct	Sep	Aug	Jul	Jun	May	
۱۲۱/۱	۱۲۰/۱	۱۱۹/۸	۱۲۰/۲	۱۲۰/۶	۱۲۰/۵	۱۲۰/۰	۱۱۹/۴	۱۱۹/۳	۱۱۹/۵	۱۱۹/۸	۱۲۰/۴	۱۲۰/۵	منطقه OECD
۱۱۷/۲	۱۱۶/۵	۱۱۶/۵	۱۱۶/۶	۱۱۶/۷	۱۱۶/۷	۱۱۶/۸	۱۱۶/۸	۱۱۶/۷	۱۱۶/۷	۱۱۶/۷	۱۱۷/۰	۱۱۶/۹	کشورهای اروپایی
۱۱۹/۳	۱۱۸/۷	۱۱۸/۷	۱۱۸/۸	۱۱۸/۸	۱۱۸/۷	۱۱۸/۷	۱۱۸/۷	۱۱۸/۵	۱۱۸/۴	۱۱۸/۵	۱۱۸/۸	۱۱۸/۶	منطقه اروپا
۱۱۹/۱	۱۱۸/۲	۱۱۸/۱	۱۱۸/۶	۱۱۹/۱	۱۱۹/۰	۱۱۸/۵	۱۱۷/۹	۱۱۷/۹	۱۱۸/۲	۱۱۸/۵	۱۱۹/۲	۱۱۹/۴	کشورهای G7
۱۳۲/۴	۱۲۹/۸	۱۳۰/۳	۱۳۱/۳	۱۳۲/۹	۱۳۲/۱	۱۳۰/۷	۱۲۹/۸	۱۳۰/۴	۱۳۱/۲	۱۳۲/۴	۱۳۲/۶	۱۳۲/۴	کانادا
۱۱۸/۱	۱۱۷/۴	۱۱۷/۴	۱۱۸/۴	۱۱۹/۶	۱۲۰/۱	۱۱۹/۸	۱۱۹/۱	۱۱۹/۰	۱۱۹/۲	۱۱۹/۵	۱۲۰/۲	۱۲۰/۵	فرانسه
۱۲۲/۵	۱۲۲/۱	۱۲۲/۱	۱۲۲/۴	۱۲۲/۵	۱۲۲/۴	۱۲۲/۰	۱۲۱/۵	۱۲۱/۲	۱۲۱/۱	۱۲۱/۵	۱۲۱/۸	۱۲۱/۴	آلمان
۱۰۲/۸	۱۰۲/۴	۱۰۲/۹	۱۰۲/۶	۱۰۲/۰	۱۰۱/۶	۱۰۲/۴	۱۰۳/۵	۱۰۳/۵	۱۰۳/۵	۱۰۳/۲	۱۰۳/۷	۱۰۴/۰	ایتالیا
۱۰۰/۶	۱۰۰/۷	۱۰۱/۳	۱۰۱/۹	۱۰۱/۷	۱۰۱/۶	۱۰۱/۸	۱۰۱/۴	۱۰۱/۳	۱۰۱/۴	۱۰۱/۴	۱۰۱/۴	۱۰۱/۶	ژاپن
۱۰۱/۸	۱۰۱/۱	۱۰۰/۹	۱۰۱/۰	۱۰۱/۷	۱۰۲/۶	۱۰۳/۳	۱۰۳/۸	۱۰۴/۱	۱۰۴/۲	۱۰۴/۴	۱۰۴/۶	۱۰۴/۹	انگلستان
۱۳۱/۰	۱۲۹/۴	۱۲۸/۵	۱۲۹/۴	۱۳۰/۵	۱۳۰/۵	۱۲۸/۸	۱۲۷/۶	۱۲۷/۷	۱۲۸/۵	۱۲۹/۲	۱۳۰/۶	۱۳۱/۱	آمریکا

نتایج به دست آمده

می‌دهد. در این ماه CLI برای کشور ژاپن به شاخص ترکیبی آینده نگر (CLI) نشان می‌دهد که در منطقه OECD، آمریکا و منطقه اروپا (Euro area) رشد کم و یا متوسط در پیش می‌باشد. اطلاعات مربوط به ماه می (May) نشان می‌دهد که در حرکت کلی اقتصاد در آمریکا و منطقه اروپا بهبود اقتصادی در پیش می‌باشد در حالی که شواهد نشان می‌دهد برای ژاپن وضعیت برعکس می‌باشد.

در ماه می، CLI برای منطقه OECD به میزان ۷۰ واحد افزایش یافت (از ۱۲۰/۱ در ماه آوریل به ۱۲۷/۱ در ماه می رسید). این شاخص برای کشور آمریکا در ماه می به میزان قابل توجه ۷/۶ واحد افزایش نشان می‌دهد. در منطقه اروپا (Euro area) این شاخص به میزان ۰/۶ واحد افزایش نشان

منابع

۱- مجموعه مقالات و سمینارهای OECD در زمینه نماگرهای ادوار تجاری.

جدول شماره (۳)- گروههای مختلف کشورهای OECD و وزن هر کشور (داخل پیرانتز- به درصد)
در هر گروه

NAFTA	چهار کشور بزرگ اروپا	G7	منطقه اروپا	۱۵ کشور اروپایی	OECD اروپا	کل OECD
	۱- فرانسه (۲۰/۷)	۱- کانادا (۳/۷)	۱- اتریش (۲/۸)	۱- اتریش (۲/۳)	۱- اتریش (۲/۱)	۱- استرالیا (۱/۷)
	۲- آلمان (۳۵/۹)	۲- فرانسه (۶/۹)	۲- بلژیک (۳/۶)	۲- بلژیک (۳/۰)	۲- بلژیک (۲/۷)	۲- اتریش (۰/۸)
	۳- ایتالیا (۲۳/۹)	۳- آلمان (۱۱/۹)	۳- فنلاند (۱/۷)	۳- دانمارک (۱/۳)	۳- دانمارک (۱/۲)	۳- بلژیک (۱/۱)
	۴- انگلستان (۱۹/۵)	۴- ایتالیا (۸/۰)	۴- فرانسه (۱۸/۵)	۴- فنلاند (۱/۴)	۴- فنلاند (۱/۳)	۴- کانادا (۳/۰)
		۵- ژاپن (۲۱/۰)	۵- آلمان (۳۲/۱)	۵- فرانسه (۱۵/۳)	۵- فرانسه (۱۳/۹)	۵- دانمارک (۰/۵)
		۶- انگلستان (۶/۵)	۶- یونان (۱/۱)	۶- آلمان (۲۶/۵)	۶- آلمان (۲۴/۰)	۶- فنلاند (۰/۵)
		۷- آمریکا (۴۲/۱)	۷- ایرلند (۱/۶)	۷- یونان (۰/۹)	۷- یونان (۰/۸)	۷- فرانسه (۵/۶)
			۸- ایتالیا (۲۱/۳)	۸- ایرلند (۱/۳)	۸- ایرلند (۱/۲)	۸- آلمان (۹/۸)
			۹- لوکزامبورگ (۰/۲)	۹- ایتالیا (۱۷/۷)	۹- ایتالیا (۱۶/۰)	۹- یونان (۰/۳)
			۱۰- هلند (۴/۹)	۱۰- لوکزامبورگ (۰/۱)	۱۰- لوکزامبورگ (۰/۱)	۱۰- ایرلند (۰/۵)
			۱۱- پرتغال (۲/۷)	۱۱- هلند (۴/۱)	۱۱- هلند (۳/۷)	۱۱- ایتالیا (۶/۵)
			۱۲- اسپانیا (۹/۶)	۱۲- پرتغال (۲/۱)	۱۲- نروژ (۱/۴)	۱۲- ژاپن (۱۷/۲)
				۱۳- اسپانیا (۷/۴)	۱۳- پرتغال (۲/۰)	۱۳- مکزیک (۲/۹)
				۱۴- سوئد (۲/۲)	۱۴- اسپانیا (۷/۲)	۱۴- لوکزامبورگ (۰/۱)
				۱۵- انگلستان (۱۴/۴)	۱۵- سوئد (۲/۲)	۱۵- هلند (۱/۵)
					۱۶- سوئیس (۲/۴)	۱۶- نروژ (۰/۶)
					۱۷- ترکیه (۴/۹)	۱۷- پرتغال (۰/۸)
					۱۸- انگلستان (۱۳/۰)	۱۸- اسپانیا (۲/۹)
						۱۹- سوئد (۰/۹)
						۲۰- سوئیس (۱/۰)
						۲۱- انگلستان (۵/۳)
						۲۲- آمریکا (۳۴/۵)
						۲۳- ترکیه (۲/۰)

۵- نشریات آماری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و
بوس اوراق بهادار تهران.
۶- فصلنامه راهبرد، شماره‌های ۱۹، ۲۰ و ۲۲ در زمینه
شاخصهای ترکیبی آینده‌نگر.

۲- مجموعه تحقیقات و مقالات NBER در زمینه نماگرهای
ادوار تجاری.
۳- مجموعه مقالات US Bureau of Economic Analysis (BEA)
در زمینه نماگرهای ادوار تجاری.
۴- نشریه PIW.

آمده برآوردی